

פרשת מטות מסעי תשפה – היארצייט היחיד בתנ"ך

1. **במדבר לג:** ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסכת: ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר... ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין - **מורה נבוכים ג,** אלו הספורים אשר סיפר בתורה שיחשבו רבים שאין תועלת בזכרם... [אולם] הצורך בו גדול מאד, מפני שכל הנסים אין אמתתם ברורה רק למי שראם, אך לעתיד יהיה זיכרונם סיפור ואפשר שיכזיבם השומע... וכאשר ידע ה' יתעלה שאפשר לפקפק באלו המופתים בעתיד ויחשבו שעמידתם היתה במדבר קרוב מן הישוב שאפשר לאדם לעמוד בו... מפני זה... חזק עניני אלו הפלאים בַּבאור המסעות ההם, שידעו גודל הפלא בישיבת מין האדם במקומות ההם ארבעים שנה.
2. **במדבר לה:** ויסעו מקדש ויחנו בהר ההר... ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים **בחדש החמישי באחד לחדש - העמק דבר (הנציב מוולוז'ין):** לא הודיע הכתוב במיתת משה ובמיתת מרים החודש והיום כי אם במיתת אהרן. **דברי הימים ב לב:** וישכב יחזקיהו עם אבתיו ויקברוהו במעלה קברי בני דויד **וכבוד עשו לו במותו – בבא קמא טז,** ב: מלמד שהושיבו ישיבה על קברו. **יבמות קכא,** ב: ההוא עובד כוכבים שאמר לישראל: קצוץ שחת בשבת והטל לבהמותי ואם לא – אהרוג אותך, כמו שהרגתי פלוני בן פלוני שאמרתי לו לבשל לי בשבת ולא רצה והרגתיו. שמעה אשתו של הפלוני שאמר הגוי שהרגו ובאה לפני אביי לשאול האם מותרת להינשא? עיכב אותה אביי 'שלושה רגלים' עד שיתאספו החכמים וידון עמהם – **רש"י:** 'תלתא ריגלי' - בתשובת הגאונים מצאתי כל אלו רגלים של האמוראים, היינו יום שמת בו גדול קובעים אותו לכבודו ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם. **העמק דבר שם:** ללמדנו שאותו החודש גרם להיות לשטן לגדולת עבודת המשכן שהיה ע"י אהרן הכהן הראש, ומזה סימן לדורות דבחדש אב יהא נחרב בהמ"ק. **ליקוטי יהודה פרשתנו:** אבי זקני השפת אמת ז"ל ביאר: איתא בספר חסידים תל"ד מעשה באדם אחד שכשהיה אדם אחר אבל, היה חוזר לביתו בלא מנעלים. ואותו היום שמת בעצמו היה תשעה באב והלכו הכול יחפים. כן אהרן הכהן שגמל חסד עם כל ישראל, לכן נפטר בר"ח מנחם אב – הימים שכל ישראל מתאבלים, כדי שכל ישראל ישתתפו באבלותו לדורות.
3. **ליקוטי שיחות יח/2-411:** בפרשת מסעי ניכרת השייכות בין פרשת השבוע לזמן בו קוראים אותה. היא נקראת בשבת מברכים אב, בר"ח עצמו או למחרתו, ובפרשה מסופר שמיתת אהרן הייתה 'בחודש החמישי באחד לחודש'. זאת למרות שמיתת אהרן מסופרת באריכות בפרשת חוקת, אבל מועד מיתתו מסופר דווקא בפרשתנו... בכך ישנה הדגשה מיוחדת לקשר בין חורבן הבית למיתת אהרן: מיתת אהרן הייתה 'בחודש החמישי באחד לחודש', סמל האחדות, וכך הסיבה לחורבן השני הייתה שנאת חנם והתיקון הוא 'הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום' – **אהבת חנם. דברים לד,** ח: ויבכו בני ישראל את משה בערבת מואב שלשים יום - **רש"י:** 'בני ישראל' – הזכרים, אבל באהרן, מתוך שהיה רודף שלום ונותן שלום בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה, נאמר 'כל בית ישראל' - זכרים ונקבות - **ליקוטי שיחות כד/255:** חז"ל מספרים כי כדי לעשות שלום בין איש לרעהו, אהרן היה משנה מהאמת, שזה דבר המותר והרצוי על פי התורה. אולם משה שמדתו הייתה מידת האמת, לא היה יכול להיות אצלו אופן כזה של הבאת שלום. **הרבי מליובאוויטש ביאורים לפרקי אבות א, יב:** 'הלל אומר הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום ורודף שלום' – אהרן היה נותן שלום **לרשע**, בכדי להשיבו מעוון והנהגה זו **לפנים משורת הדין**. ההוראה נאמרה ע"י הלל, שהלל קירב את הנכרי ששמאי דחפו באמת הבניין, לפנים משורת הדין. **בבא מציעא ל, ב:** אמר ר' יוחנן לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עשו לפנים משורת הדין. **יומא ט, ב:** בית שני מפני מה חרב? מפני שנאת חנם. **גיטין נה, ב:** אמר רבי יוחנן: אקמצא ובר קמצא חרבה ירושלים. **חתם סופר:** נראה לי לפי דברי ר' יוחנן דהכא, **דהכל אמת**. דהא צריך להבין מאי טעמא שתקו חכמי ישראל ולא מיחו שלא לבייש את בר קמצא? ויש לומר בפסחים קי"ג, ב נאמר שהרואה דבר ערוה בחברו, אסור להעיד עליו יחידי, אבל מצוה לשנאתו. והעלו שם תוספות, דמכל מקום לא יראה לפניו שנאה בפרהסיא, משום כמים הפנים לפנים. ונראה דזה בכלל 'לפנים משורת הדין' (שלא להדר ולדקדק במצוות השנאה לרשע). והנה בשעת כשלונם של ישראל, נכשלו ההידיוטים בשנאת חנם, וחכמי ישראל נכשלו בהעמדת דיניהם על דין תורה (שדקדקו במצוות השנאה לרשע) ועל כן זה היה לו שנאת חנם על בר קמצא.